

SCOALA NOUĂ

Revista pedagogică a corpului didactic primar din jud. Bihor.
Organul oficial al Revizoratului școlar din ORADEA-MARE.

Inserțiunile și reclame se publică după
tarif. Manus rizele nu se înapoiază.

Apare la 1 și 15 a lunii.

Director: Gh. Tulbura.

Abonament:

Pe an Lei 30
Pe 1/2 an Lei 15
Redacția și Administrația la biroul
Revizoratului.

O carte care ne lipsește.

Cărți de valoare și de folos sufletesc, pe cari nu le avem încă, sunt multe, de sigur. Este însă o carte, de interes mai mult local, a cărei lipsă eu o simțesc de mult, și a cărei redactare face parte din preocupările mele literare încă din ceasul, când m'am instalat în slujba de șef al învățământului primar din acest colț de țară.

Cartea aceasta s'ar chema: **Monografia istorică a școalelor din Bihor.**

Și acum, că știți de ce este vorba, opriți vă un moment, iubiți dascăli, cetitori ai acestor rânduri, meditați puțin asupra acestui titlu și sunt sigur, că toți veți răspunde'n cor: *da, iată opera, care ne lipsește și pe care vrem să-o avem!*

Se'nțelege, nu suntem noi marii vinovați, dacă n'avem încă un studiu istoric asupra școalelor românești din acest întins județ, situat la poarta neamului. Vremurile au fost grele, cărturarilor noștri puțini, poporul bătut de sărăcie și nevoi. Cine ar fi putut găsi liniștea și răgazul — ca să nu mai vorbim de meșteșugul scrisului — de a ne povesti luptele și străduințele înaintașilor pentru înființarea și apărarea de dușmani a școalelor din satele Bihorului.

* * *

Dacă nu suntem vinovați pentru trecut, suntem însă datori și chemați s'o facem pentru prezent și viitor.

Povestea e cât se poate de interesantă și plină de învățăminte. Țara Bihorului are un trecut frumos și sbuciumat. Sub raportul bisericesc, școlar și politic, ținutul acesta a fost în veacurile trecute, — cum știți și dumneavoastră, — teatrul unor lupte din cele mai înverșunate. Nicăieri în Ardeal n'au fost mai dârze ca aici încăierările pentru păstrarea credinței religioase, nicăieri poate nu s'au depus opintiri mai dispe-

rate pentru apărarea celor câteva „șeale naționale“ din satele românești. Singură arhiva județului — ca să nu mai amintim de altele — e plină ca stupul de jalbele și „înștânțiile“ țărănilor noștri, cari în frunte cu preoții și primarii băteau drumurile „varmeghiei“, deschideau ușile locotenenței domnești și străbăteau uneori până la treptele tronului împărătesc, când era vorba să-și facă o biserică, ori „o școluță pentru prunci“.

Trecutul acesta de jertfe și sforțări, scumpe sufletului nostru, avem datoria să-l desgropăm din cronici și arhive, din tradiții și amintiri și din tot locul unde s'ar găsi o urmă despre el și să-l închegăm într'un tablou, care să-l facă accesibil privirii și cunoașterii obștești. Din toate hârburile și cioburile, multe-puține câte ne vor fi rămas, păstrate prin petece de hârtie, să alcătuim *oglinza culturală a Bihorului de ieri.*

* * *

Un colț din vălul, care acoperă trecutul școalelor noastre a fost nu de mult descoperit. Publicând înainte cu vreo 12 ani, monografia școalei din Oradea-mare, harnicul nostru dascăl și cercetător al trecutului bihorenesc, dl N. Firu ni-a dat câteva pagini retrospective — și mai ales câteva documente prețioase — asupra stărilor școlare ale Bihorului din veacurile trecute. Aceste câteva date și documente ne spun foarte mult. Ele ne spun, că în Bihor existau un fel de școli sătești încă prin suta a XVII-a, iar în jumătatea dintâi a veacului XVIII-a erau câteva școli în toată regula, de pildă la *Răbăgani, Pomezău, Stracăș și Sâmbășag*. Avem deci tot dreptul să presupunem, că ele vor fi existat și'n alte sate, cu mult mai bogate și mai puternice decât Stracășul!

Cercetările acestea sumare, cari se op-

resc la jumătatea veacului al XIX-lea, sunt indicii și contururi, cari așteaptă să fie completate și rotunjite. Firul lor trebuie luat dela capăt, trebuie tors și împletit până în pragul zilelor noastre. Iată opera, care cred că ar trebui începută cu sistem pentru toate școlile din Ardeal. Mai ales, că scrieri de felul acesta nu știm să avem multe. Răposatul profesor A. Bârseanu a scris un frumos studiu istoric asupra școlilor din Brașov. Dascălul Vuia a publicat o scurtă istorie a școalelor române bănățene din veacul a XVIII-lea. Câteva anuare școlare au adus deasemenea răslețe contribuții istorice cu privire la trecutul școlilor din Ardeal. Lucrări mai ample și mai sistematice încă ne lipsesc.

La cursurile universitare din Cluj, la cari am luat parte revizorii ardeleni în toamna trecută, dl prof. Bogdan-Duică ne-a ținut câteva prelegeri despre trecutul școalelor primare și normale din Muntenia și Moldova. Din notițe și fragmente culese de dsa, ni-a prezentat întreagă evoluția istorică a școlilor de dincolo, cetindu-ne părți hazlii și instructive din regulamentele și ordinele vechilor revizori, din abcedarele și cărțile de citire, cari se întrebuintau în școalele din principate pela anul 1830—40. A fost unul din cursurile cele mai interesante.

* * *

Ceace au făcut alții va trebui să facem deacum și noi.

Dacă vremile de prefacere și munca de organizare, care ni-a angajat forțele până acum, nu ni-a dat putința să ne aruncăm privirile în trecut, deacum valorile vieții s'au mai potolit și lucrurile au început să reîntre în ogașa lor naturală. Dascălul nostru, așezat la casa și masa sa, are timp liber suficient pentru a se deda și anumitor preocupări de ordin literar.

Fiecare dascăl din Bihor va pune deci mâna pe condei și va scrie monografia istorică a școlii sale. În temeiul acestor monografii singuratiche vom alcătui pe urmă marea lucrare, de care vorbim și care va fi chemată să umple golul, pe care-l simțim astăzi și să ne umple tuturora sufletul de mulțumirea, pe care o dă conștiința datoriei împlinite.

La această operă culturală mă angajez cu toată însuflețirea și bărbăția. Simt, ca avem datoria să lăsăm generațiilor de mâine acest tablou istoric. Fărăste, că el va trebui să fie o icoană curată, o scriere serioasă și documentată, care să însemneze o reală contribuție la istoria culturală a Ardealului românesc de sub stăpânirea ungurească.

Lucrarea aceasta, așa cum mi-o imaginez în momentul de față, va cuprinde schița isto-

rică a fiecărui școli rurale din județul nostru, după plase sau după alfabet, astfel că fiecare învățător intră în cuprinsul ei ca autor de sine stătător cu partea sa de contribuție.

Pentruca opera de care ne apucăm să fie sistematică, materialul să fie selecționat și ordonat după natura sa, în numărul viitor voi intra în amănunte și voi da câteva îndrumări speciale, ca să știe fiecare învățător ce are să facă și cum să procedeze la culegerea și gruparea datelor și documentelor privitoare la trecutul școlii din satul său.

Deocamdată lozinca să ne fie: nu vom da somn ochilor nostri, nici odihnă mâinilor noastre, până când nu vom avea gata *Monografia istorică a școalelor din Bihorul românesc!*

Gh. Tulbure.

Ministrul de instrucție dl. Dr. C. Angelescu la Oradia-mare.

Luni la 26 Februarie orașul nostru a avut bucuria de a primi între zidurile sale pe domnul Dr. Angelescu actualul ministru de instrucție, care a venit însoțit de dnii Popa-Liseanu și Juga, inspectori generali. Este cel dintâi ministru de instrucție care ne-a făcut vizita dela unirea noastră cu Vechiul Regat. Este cel dintâi reprezentant al guvernului, care vine la noi în numele luminii și al culturii.

Domnul ministru a dorit să cunoască situația învățământului din județul nostru, în special starea localurilor de școală din Oradia mare, pentru a putea lua măsuri ca pe anul viitor aceste școale să fie plase mai bine și în localuri mai largi și mai corespunzătoare nevoilor învățământului. Domniasa și-a manifestat gândul și dorința de a face din Oradia un mare centru cultural, cu mai multe școale superioare, chemate să creieze aici atmosfera spirituală românească, care ne lipsește. Natural, că în aceeași măsură s'a interesat de aproape și de situația școalelor din județ și domnul revizor școlar i-a prezentat un tablou și un memoriu, cuprinzând toate datele și nevoile ce avem mai ales în privința zidirii de noi localuri de școală la sate. Domnul ministru a promis întreg concursul cu putință din partea statului, apelând în același timp la energia organelor administrative și la simțul de jertfă al populației. Cătorva deputații de țărani, cari s'au prezentat în fața dlui ministru solicitându-i ajutor pentru școală, le-a și acordat imediat sume considerabile. Astfel pentru comuna Forău a acordat 50.000 de lei, la Săbolci 20 mii lei, la Fiziș 30 mii lei, la Șolm 20 mii lei, etc.

La gară domnul ministru a fost întâmpinat de întreg corpul didactic superior și inferior din Oradia-Mare, în frunte cu decanul academiei de drept, directorul regional și revizorul școlar. Erau de față toate autoritățile și peste 120 de învățători. În aceeași zi la

ora 6 p. m. a avut loc o recepție în sala cea mare dela Primăria orașului, unde corpul didactic a fost prezentat după școale și categorii dlui ministru, care a rostit o înălțătoare vorbire și s'a întreținut apoi cu autoritățile școlare asupra diferitelor chestiuni și probleme de actualitate.

Seara a avut loc un banchet festiv la care s'au rostit mai multe toaste în cinstea culturii românești și în sănătatea domnului ministru. A doua zi Marți dl dr Angelescu, însoțit de dnii inspectori generali, directorul regional, revizorul școlar și alți bărbați de școală, a inspectat aproape toate școlile române și minoritare din localitate, între cari mai multe școale primare. Domniasa a rămas mulțumit de cele văzute și constatate, în special în ce privește ordinea și curățenia și disciplina școlară. Nu tot atât de mulțumit a fost însă cu felul de a vorbi românește al unor învățători și mai puțin s'a arătat mulțumit domnul ministru cu progresul făcut de învățătorii maghiari în cunoașterea și întrebuintarea limbei românești. Se pretinde mai multă silință pe terenul acesta. Cu privire la școlile confesionale izrealite domnul ministru a făcut declarația categorică, că în aceste școli ale unei populații care nu este maghiară, pretinde să se introducă instrucția *exclusiv în limba statului*, începând din clasa I. Domnul Ministru a promis, că nu peste mult timp ne va face onoarea unei noi vizite cu care prilej dorește să iasă la țară și să vadă câteva școale rurale, dar mai ales să însuflețească pe țărani pentru a zidi din jertfele lor școalele, de care au atâta nevoie.

La amiazi domnul ministru și suita sa au fost oaspeții P. S. S. pâr. episcop *Roman Ciorogariu*, care a dat un prânz festiv în onoarea domnului ministru, iar după masă la ora 4 domnul dr. Angelescu s'a înapoiat la București, însoțit până la gară de toate autoritățile școlare.

Dorim ca vizita aceasta să aducă cât mai multe roade, cât mai mult progres cultural pentru Bihorul nostru, care prin situația sa geografică este destinat să formeze o *zonă culturală* și care tocmai din acest motiv are nevoie de maximul de concurs din partea statului.

Școala primară și familia.

— Câteva constatări de actualitate. —

Este cert, că cultura elementară, care se dă copiilor în școala primară trebuie să atingă toate cunoștințele necesare pentru viață. Școala primară are să lumineze pe școlar și despre datorințele lui față de societate, față de patrie și neam. Școala primară trebuie să desvoalte în elev toate însușirile prin cari dânsul va putea deveni creștin adevărat, cetățean bun și fiu credincios al națiunii.

Ca școala primară să și poată ajunge scopul pentru care lucrează ea trebuie să fie sprijinită în activitatea sa de familie.

Educația familiară în anii primi ai vieții este

atât de necesară pentru copil, încât nu există mijloace educative prin care s'ar putea înlocui. Pentru completarea culturii elevului însă, educațiunea familiară în sine nu e de ajuns, ci trebuie să-l vină întru ajutor școala. Școala conduce pe copii din cercul familiei în societatea cea mare.

Școala primară are să sădească în mintea elevului cultura generală. De aceea se recere, ca familia să stea permanent în sprijinul școalei primare, făcându-și astfel și dânsa datorințele ce se cer față de copil. Mai ales acum, după războiu când copiii sunt atât de degenerați în cele morale.

Războiul purtat atâția ani a stânjenit mult educația copiilor atât la sate cât și la orașe. În cursul acestui războiu s'a putut observa mai mult nepăsarea familiilor față de educația copiilor lor. Copii dela orașe erau părăsiți și necrescuți; lăsați în voia sorții ei vorbeau aproape toți ungurește.

Astăzi însă când graiul românesc e stăpân dela Nistru până la Tisa e datorința sfântă a fie-cărei familii românești că în cercul ei să se folosească numai și numai de graiul românesc.

Școala primară își pune toată silința pentru răspândirea graiului românesc. Dar cu regret trebuie să constatăm, mai ales noi învățătorii dela oraș, că familiile române chiar și azi mai bucurosi vorbesc cu copil lor, în limba ungurească. Greutăți enorme întâmpinăm noi învățătorii în școală cu copiii acestor familii. Dar ele nu și trag de seama ce greutăți pun copiilor lor și școalei prin neglijența graiului lor. Școala clădește dar fundamentul e șubred, Astfel stând lucrurile de unde să se poată aștepta un progres mulțumitor?

Unul dintre cele mai mari rele, cari să observăm la orașe este că copiii nu stau sub o adevărată ocrotire și grijă familiară, ei sunt lăsați liberi. Părinții nu-i prea cresc în stricteță și ordine. Lăsându-i în libertate nemărginită copii ajung în societăți rele, devin neglijenți și nepăsători față de datorințele ce le au în școală. Familia deci nu e în apropiată legătură cu școala, nu conlucrează cu educatorul de meserie.

Avem apoi părinți și azi destui cari nu se incred în ceea ce văd, nu cred că ei pe veci sunt în țara lor. Aceasta credință — precum și alte neajunsuri pe care le îndură din o cauză sau alta și pe care le atribuie prezentului — le povestesc în fața copiilor, prin ceace împedecă dezvoltarea simțului patriotic și iubirea de țară. Sub acest raport aici în Oradia stăm încă foarte slab.

Pe lângă toate acestea piedeci școala are să meargă fără șovalre înainte stârpind tot ce-i stă în cale, prin mijloacele ei educative.

Școala primește sub scutul său copii din toate straturile societății, fără deosebire de pozițiunea socială și naționalitatea părinților. Ea folosește aceleași principii normative pentru fiecare elev. Școala are destinațiunea, de a educa pe toți elevii într'o formă.

Numai astfel se vor putea contopi sufletește diferitele caste ale societății și vor putea forma un întreg organic.

Ca să putem forma astfel de suflete întregi, pe noi dascălii ne așteaptă o muncă uriașă, la care trebuie să ne încordăm toate puterile spirituale. Aceasta ni-e datorința față de patrie și neam.

Ioan Abrudan.

Educația fetelor.

Să distingem dela început între carieră și între cultură în general. Pe noi nu ne interesează cariera pentru care se hotărăște o femeie, ci ne interesează întrebarea, dacă ceace i-se dă unei fete ca învățatură în școală îl poate folosi la ceva ei și omenirei?

Tot atât de absurd ar fi să mai discutăm, dacă învățătura a folosit omenirei, indiferent de sex. Răspunsul, afară de alui J. J. Rousseau, a fost, că învățătura a ridicat omenirea din întunec și i-a făurit sufletul de azi. Dacă prin urmare învățătura este folositoare, nu vedem dela început de ce ea ar fi vătămătoare pentru femei?

Cu toate acestea vom căuta să respingem argumentele celor ce au fost contra ridicării femeii prin învățatură. Le vom lua pe rând pe cele mai de seamă.

Unii susțin, că femeia reprezintă *sexul slab*, prin urmare ea nu poate fi pusă alături la munca intelectuală, sau fizică, cu *sexul tare*.

Da, e adevărat, că femeia a fost slabă tocmai pentru că în decursul vremurilor (cum ne arată Istoria Pedagogiei la diferite popoare) ea a fost înlăturată sistematic de bărbat. Așa bunăoară la Greci și Romani fetele dela etatea de 6 ani erau educate în altă direcție decât băieții. Dar așa era la toate popoarele. Femeia nu putea să se ducă cu bărbaii la luptă. Aceasta au făcut-o fie că femeia trebuia să vadă de copii, fie că bărbatul din dragoste a cruțat-o. Și femeia ca și bărbatul este constituită din aceeași materie și deci și ea va putea să se obcinuiască cu munca. Dovedă, că avem multe exemple când mulți din *sexul tare* sunt mai slabi, decât cei din *sexul slab* și reciproc. Dar în afară de aceste argumente logice, ne întrebăm: nu este oare bine, ca tocmai fiindcă femeia este slabă, să o întărim prin cultură? Căci fără îndoială și bărbaii vor fi de acord, că mai ușor poți suci capul unei proaste, decât pe acela al unei femei culte. Și prin ridicarea femeii ar câștiga și *sexul tare*, având suflete puternice de femei. Femeia cultă va distinge singură între bine și rău și nu va mai fi o marfă pe care să o vândă părinții săi primului cumpărător. Cu cât sufletul cuiva este mai cult, cu atât poate fi înșelat mai greu, și nu vedem de ce femeia ar face excepție dela această lege sufletească? Ori bărbaii ar fi mai mulțumiți cu femei cari pot fi ușor

păcălite? Eu cred, că lumea ar fi mai fericită dacă femeia ar fi mai tare — și cultura are tocmai acest scop.

Alții spun, că femeia din firea ei este mai credincioasă, iar dacă îi dăm învățatură, îi alungăm credința. Menirea ei este tocmai să păstreze credința în familie și să și crească copii credincioși.

Este însă întrebarea, dacă credința poate fi alungată de învățatură? Ar trebui să ne ocupăm numai de această chestiune ca să dovedim, că adevărata învățatură nu alungă credința, ci o întărește.

Citiți articolele atât de interesante ale dlui George Bota din „Școala Nouă“ de anul trecut și vă veți convinge, că credința nu va dispărea niciodată din omenire.

Învățătura cel mult luminează credința și femeia are nevoie să se lumineze pentru ca să creadă în mod inteligent și nu ca străbunii săi de acum câteva zeci de veacuri. Credința într'un Dumnezeu, într'un Hristos, într'un mare geniu religios nu va putea fi alungată prin învățatură adevărată. Numai cei pe jumătate învățați, numai cei ce au apucat de aci, de colo câte puțină învățatură, și care se cred de mare lucru, numai aceora le trece prin cap să alunge pe Dumnezeu din ceruri.

Femeia fiind slabă trebuie întărită prin cultură, fiindcă aceea care păstrează credința, trebuie să fie luminată, căci și timpurile se luminează mereu,

Alt argument contra culturii femeii este acela, oare cum galant, că femeia prin cultură își pierde poziția. Unii mai prevăzători s'au gândit chiar că fetele i se cade și ei cultură, dar anumită cultură, care să nu-l alunge farmecul.

Le vom răspunde tuturora, că tocmai pentru a face pe femeia mai poetică, mai fermecătoare, trebuie să o cultivăm. E drept, că uneori floarea sălbatică își are mai mult farmec decât una crescută în vas.

Dar cât de frumoase și fermecătoare flori poate produce un bun grădinar! Și apoi să fim dreți: bărbaii, cari țin atât de mult la farmecul femeii, de câte ori nu se înșeală tocmai fiindcă se lasă fermecați de orice.

Dar lăsând florile și privind la femei, întrebăm pe bărbai care față are mai mult farmec, aceea care a rămas incultă, sau aceea care prin cultură și a ridicat sufletul? De ce atunci bărbaii fug de femei proaste de și frumoase uneori? O femeie frumoasă, dar proastă, cum a deschis gura, te face să-ți pierzi iluziile. Afară bineînțeles, — cum e și obiceiul, — dacă tu bărbat nu cauți poezia în zestrea fetei.

Cultura adevărată are tocmai acest rol de a ridica pe o față din lumea banală, din proză. Iar dacă pe lângă aceasta îi dai și o cultură artistică vei fi sigur, că farmecul și poezia ei crește. Căci după acești dușmani ai femeii, ar urma ca numai proastele să se mărite.

Sufletul omenirei devine tot mai fin, tot

mai bogat tot mai luminat și femeea, care este jumătate din omenire și care are menirea cea mai sfântă dintre muritori de a ocroti și educa, nici ea nu poate să rămână mai pe jos.

Aceasta în ce privește latura sentimentală și culturală.

Este însă latura națională a rolului femeii și deci a educației ei și aceasta este partea, care ne privește la acest loc.

Poporul român, (înțeleg pătura de jos), țăranul român, nici odată nu a dat importanță creșterii femeilor.

S'a constatat și se constată și azi, că abia 20% din fetițele obligate cercetează școala primară și aceste neregulat, astfel că aproape totalitatea lor rămâne cu foarte puțină și primitivă creștere, ce o primesc în familie, însăși necrescută.

Resultatul acestei lipse de educație este necurațenia, lipsa de nutreământ suficient și binepregătit și apoi un mare desatru național, mortalitatea copiilor.

Și cine cunoaște mai bine viața primitivă și nesănătoasă a țăranului român, decât învățătorul?

Iată deci, că aci începe rolul important al școlii. Conservarea națională prin femeea română.

Școala, învățătorul, dacă își apreciază rolul, se va folosi de toate ocaziile și mijloacele ca să ridice țărâna română la un nivel al culturii, corespunzând energiei, cu care este dăruit neamul românesc, energie, care este mult reprimată de lipsa de cultură, a femeii.

Cele mai frumoase și sublime servicii pe acest teren le pot aduce neamului învățătoarele noastre, cari nu numai între pereții școlii, ci și în afară de școală căutând contactul cu țărâna română îi va da sfaturi din ale gospodăriei, creșterii copiilor, igiena locuinței și a îmbrăcăminteii, natural servind însăși cu exemplu.

Aș putea înșira nenumărate nevoi ale poporului provenite din lipsa de cultură a femeii. Cel ce trăiesc la țară le cunosc însă mai bine decât mine și cunoscându-le și văzându-le urmările nefaste, vor ști înțelege și primejdia lor, pentru desvoltarea poporului, pe al cărui umeri este așezată temelia țării.

Ridicând femeea, dându-i cultură, în mod indirect ridicăm omenirea. Femeea făurește viitorul unui popor. Istoria educației ne amintește de femeii și mame, cari dând scutul în mâna copiilor n'au vărsat lacrimi, ci atât au zis numai la plecarea lor: „Cu el sau pe el“. Stim cine a fost femeea aceasta.

Să ridicăm femeea! Să dăm educație celor lipsite de ea! Acolo să ne îndreptăm privirile, cari suntem chemați spre a împrăști lumina și a educa! Să deșteptăm „Matrona Romana“ căci n'a murit încă; doarme numai, în sufletele strănepoatelor lor, în sufletele Româncelor noastre...

Marioara Maghlar.

Ridicarea statului învățătoresc.

Scopul final al educației și instrucțiunii este a ridica pe omul tânăr din starea neputinței sale firești la perfecțiunea posibilă și astfel a-i asigura o viață fericită.

Că spre atingerea acestui scop mare școala este un factor foarte important iar statul învățătoresc o condițiune indispensabilă, despre aceasta nu se îndoieste nimeni.

Au recunoscut-o aceasta înțelepții tuturor popoarelor din toate timpurile; durere însă că aceasta recunoaștere s'a manifestat și se mai manifestează încă mai mult prin vorbe decât prin fapte pozitive.

S'a făcut și se fac încercări serioase din toate părțile spre a îmbunătăți starea morală intelectuală și materială a poporului; aceasta însă fără școală și învățători buni nu e cu putință.

Fiind vorba de ridicarea școlii, începutul trebuie să se facă dela învățător, pentru că școala e învățătorul, învățător bun școală bună și viceversa. Fie dar legile și ordinațiunile cari se aduc în favorul școlii ori cât de bune și înțelepte ele vor rămânea fără efect dacă nu vom avea învățători și cari îi avem nu vor fi la culmea chemării lor.

Fiind acum vorba despre învățători, nu putem trece cu vederea că învățătorii și astăzi în secolul lumii și al culturii, de multe ori se văd desprețuiți din partea unora cari se țin de clasa celor culți, nu putem trece cu vederea faptul că statul învățătoresc în genere încă nu a ajuns a fi considerat după merit.

În timpurile antice învățătorul era luat din șirul sclavilor și se numea pedagogus acest pedagog nu se bucura de nici o stimă; de poziție în societate nici vorba nu era; așa a fost aceasta la Greci la Romani etc. de unde apoi a și rămas sentința pedagogică:

„Quem dii oderunt, pedagogum fecerunt“. — Acel pedagog nu s'a putut valora pe sine pentru că pe de o parte nu dispunea de calificarea recerută, iar pe de altă parte pentru că era luat din șirul sclavilor deci nici oficiul său nu s'a putut valida. Au trecut însă acele timpuri; azi numele învățătorului nu e mai mult nume de batjocură, azi suntem în avantaj față de trecut, nu mai suntem recrutați din șirul sclavilor ci suntem toți fiii din cetățeni liberi. Statul nostru învățătoresc e provăzut cu calificarea ce o pretinde timpul modern, oficiul învățătorului e coordonat cu celelalte oficii din stat și nici decât subordonat; deci nu ne poate contesta nimeni zelul ce-l desvoltăm în activitatea noastră pentru fericirea țării și a neamului.

Nu am scopul de a lamenta, ci voesc mai mult a îndegeta unele mijloace prin cari învățătorii își pot ajuta ei de ei și prin ei; mijloace prin cari doar învățătorii ar putea ajunge la o poziție mai respectabilă.

Este o virtute cardinală prin care învățătorul mai mult decât prin ori care alt mijloc se poate ridica pe sine și-și poate eluipa de sigur stima și respectul dela

cari depinde succesul ostenelelor sale; aceia virtute se cheamă: *iubire curată și credință nestrămutată către chemarea sa*. Dacă e imposibil a nu respecta pe amplotiatul conștiințios pe lucrătorul diligent și cinstit, — apoi cum nu vom respecta pe învățătorul care-și pune toate puterile întru împlinirea cu sfințenie a chemării sale atât de grea și mărețe? Dela învățătorul cu credință și iubire către chemarea sa se cere însă mai mult de cât s'ar părea la prima vedere; se cere ca el să trăiască numai pentru chemare; la ea să se cugete, cu ea să se ocupe în toate momentele vieții sale.

Învățătorul cu credință și iubire către chemarea sa va fi punctual în zilele și oarele de școală, bine știind că prin fiecare neglijență, cauzează școlarilor săi pagube nereparabile în două privințe, odată lipsindu-i de învățatură, a doua dându-le exemplu rău cu privire la împlinirea datorințelor sale. Învățătorul conștiu de chemarea sa va pași pregătit totdeauna înaintea școlarilor săi; îi va trata cu iubire părintească; se va acomoda după individualitatea talentul și înclinările școlarilor săi. Învățătorul își va atrage respect și prin purtarea și viața sa familiară, prin purtarea și legăturile sale cu fruntașii comunei. Apoi va căuta a-și înmulți cunoștințele cetind cărți, jurnale, opuri pedagogice etc. căci acesta încă e un mijloc de foarte mare însemnătate prin care dânsul i-și poate atrage stimă și respect din partea altora. Să nu creadă învățătorul că văzându-se cu diploma în mână și ar fi terminat studiul, să nu credem că cele câștigate în institutul pedagogic sunt de ajuns pentru noi; acolo se pune numai fundamentul și ni-se arată numai căiile pentru înaintarea ulterioară; noi avem a ne ținea neîncetat în curentul progresului și a ține pași cu lumea progresivă care se schimbă și înaintează cu pași gigantici.

Multe ar mai fi de zis în aceasta privință și poate nici nu aș fi tratat obiectul din toate punctele de vedere, cred însă că învățătorii noștri apreciind și urmând vederile espuse până aici vor contribui mult pentru ca statul învățătoresc în genere să fie stimat și respectat după cuviință.

Meletiu Suciu.

PARTEA OFICIALA.

I.

Nr. 410 923.

Circular.

Pentru traducerea în fapt a planului referitor la construcțiile școlare, împreună cu dl prefect al județului am luat dispoziții ca în toate acele comune unde nu avem local de școală, sau dacă avem el nu corespund nevoilor Instrucției, să se formeze *comitete școlare de construcții*.

Ordinul referitor va apare în proximitate număr

al „Gazetei Oficiale“ a județului. Cu formarea acestor comitete sunt încrădăniți d-nii primpretori de plasă.

Învățătorii sunt datori a le da tot concursul pentruca în aceste comitete să se aleagă numai bărbați, cari au dovedit interes față de școală și cari au vază și trecere în comună.

Lăsăm să urmeze dispozițiile luate, pentruca învățătorii să cunoască felul de organizare ale acestor comitete, cu atât mai vârtos că ei vor fi secretarii acestor comitete.

I. Comitetele comunale.

§ 1.

În toate comunele, unde nu este edificiu școlar, sau unde cel existent nu este corespunzător nevoilor și trebuie înlocuit sau augmentat, se înființează un *comitet școlar de construcție*.

Aceste comitete se vor forma primadata în comunele: Auşeu, Bătăr, Bălaia, Bellu, Benești, Birtin, Bochla, Botfel, Brădet, Broaște, Borod, Cacuciul mic, Calea-mare, Călăcea, Călugări, Cărând, Câmp-Colești, Chigic, Chișlaz, Cheniz, Chișcou, Ciheiu, Cociuba, Corbești, Ceica, Comănești, Cusuș. Craiova, Cefa, Dobrești, Dumbrăvani, Drăgoteni, Forău, Fechetău, Geplu, Hodișel, Hotar, Hidis-Albești, Ianoșda, Ioniș, Lupoala, Lelești, Luncșoara, Măgură, Măraș, Miersig, Nermiș, Olcea, Peștere, Petroasa, Poclusa, Poeniul sup., Pomezău, Rieni, Ripa, Roșia, Răbăgani, Săcălășău, Salonta-mare, Săldăbagiu, Sărând. S. Lazuri Sănlazar, Socaciu, Sohodol, Spinus, Stoinești, Strachis, Suplac. (Tinca) Susag, Subpiatră, Șoim, Seliștea de Beius, Tăgădău, Tălmaclu, Topa de sus, Urviș, Valea lui Mihai, Valea neagră inf. Vârzarul sup, Vălan, apoi în comunele Abramul inf. Almașul-mare, Campani inf. și sup. Cârpești mici. Ceșoara, Chișlaca, Fănațe, Groși, Hașmaș, Homorogul rom. Iteu, Mocirla, Mădăraș, Nădar, Pociovești, Sabolciu, Șteiu, Tăut, Toboliu. Aceste comune au mai urgentă nevoie de localuri școlare.

§ 2.

Comitetul de construcție se compune din:

1. Primarul, (notarul sau alt delegat al consiliului comunal;
2. Preotul,
3. Învățătorul,
4. 2 membrii aleși de toți aceia cari au drept de vot la alegerile comunale. Alegerea acestora se face întocmai ca alegerea reprezentanței comunei. Învățătorul este și Secretarul comitetului.

§ 3.

După alegerea celor 2 membrii, comitetul convocat de primpretorul plasei, sau delegatul său se constituie alegându-și 1 president și un casier. Acesta însă poate fi și percepătorul comunal.

După constituire membrii comitetului depun jurământul obicinuit.

§ 4.

Comitetul de construcții are următoarele atribuții:

- a) Se îngrijește de adunarea sumelor trebuincioase construcției, adaptării și reparării edificiilor școlare.

b) Se îngrijește de materialul de construcție ce se poate câștiga în comună, ori apropiere (var, piatră, nisip, lemn ș. a.)

c) După asigurarea sumelor și materialului trebuincios se îngrijește și supraveghează construirea, adaptarea sau repararea edificiului.

§ 5.

Sumele necesare se vor aduna prin dăruiri benevole, prin colecte la diferite ocazii (petreceri, nunți, botezuri etc.).

Despre sumele încasate se va conduce un jurnal de cassă și ele se vor depune spre fructificare în loc sigur.

Despre materialul adunat se va face inventar în regula și materialul se va păstra în loc scutit.

Despre contribuții se va purta evidență exactă, iar lista contribuenților se va afișa la primărie și la școală, în vedere publică.

Un conspect al contribuțiilor din 15 în 15 zile se va înaintea comitetului județean prin comitetul de plasă.

II. Comitete de plasă.

§ 6.

În fiecare centru de plasă se institue un *comitet de plasă pentru construcții*.

Acest comitet se compune din :

1. Primpretorul, ca president.
2. Un învățător din centrul plasei, delegat de revizorul școlar.
3. Șeful percepției din centrul plasei.
3. 4 delegați ai comitetelor comunale de construcții, din plasă, designați de prefectul județului.

§ 7.

Comitetul de plasă pentru construcții este organul de control pentru comitetele comunale.

Comitetele de plasă vor sprijini activitatea comitetelor comunale, va purta evidență și va controla activitatea acestora.

Asupra constatărilor făcute va face raport în fiecare lună comitetului județean de construcție.

Se va îngriji de modul de administrare corectă a sumelor și materialului adunat, precum și ca fondul cultural încasat de organele administrative să se administreze punctual comitetului central.

Va organiza întruniri publice și prelegeri populare cu scop de propagandă în comunele cari nu dau semne de însuflețire în această privință. Despre data acestor întruniri va aviza prefectul județului și Revizorul școlar.

Comitetul de control și fiecare membru al acestuia au dreptul și datoria de a controla încasările făcute de comitetele comunale.

III. Comitetul central.

§ 8.

În Oradia mare, centrul județului se formează un *comitet central de construcții*, care se compune din :

1. Prefectul județului ca președinte,
2. Subprefectul,
3. Administratorul financiar,
4. Revizorul școlar,
5. Șef-inginerul serviciului de poduri și șosele,
7. 4 delegați ai comitetelor comunale, designați de prefectul județean.

Secretarul comitetului central este un funcționar administrativ delegat de prefect.

Revizorul școlar este referentul comitetului central.

§ 9.

Comitetul central cenzurează rapoartele comitetelor comunale, aprobă planurile și devizele de construcții, adaptări și reparări. Escrise și ține licitațiile pentru darea în întreprindere a lucrărilor, încheie contractele cu antreprenorii și face eventualele intervenții la Ministerul instrucțiunii.

Comitetul central dă directivele de propagandă pentru promovarea și atingerea scopului.

Ține ședințe după trebuință. În ședința din Decembrie face o dare de seamă asupra activității din cursul anului, despre rezultatele ajunse și persoanele cari și-au câștigat merite pe acest teren.

Raportul general îl înaintează Ministerului instrucțiunii cu eventualele propuneri.

§ 10.

Odată construcția, adaptarea sau repararea terminată, comitetul de construcții se transformă în *comitet școlar*, primind atribuțiile acestuia.

Regulamentul comitetelor școlare se va publica ulterior.

Oradia-Mare, la 1 Martie 1923.

II.

Nr. 338—923.

Circular,

cătră învățătorii din Județul Bihor.

Deciziunea ministerială referitor la zona culturală se comunică pentru orientare :

Deciziune.

Noi ministru secretar da stat la Departamentul Instrucțiunii Publice. Având în vedere referatul Dlui Director al Activității școlare și extrașcolare din Țările Române surori.

Decidem :

Art. 1. Se fixează în regiunile cu populațiune heteroglotă o zonă culturală în care o activitate școlară și extrașcolară a corpului didactic va fi mai intensă. Această zonă va cuprinde în Ardeal județele Maramureș, Satmar, Sălaj, Bihor, Arad și Torontal, în Bucovina județele Coțmani, Vășcăuți, Vijnța, și comunele dela Nordul Prutului ale județului Cernăuți, în Basarabia, jud. Hotin (regiunea de Nord de calea ferată) tot județul Cetatea Albă, Ismail ; iar județul Tighina zona dela satele Manzîr, Petrovea, Cimișlia, Comrat, Congar, până la Belgrad.

Art. 2. Pentru activitatea școlară și extrascolară se acordă fiecărui învățător și profesor care ar fi numit din Veciul Regat în zona Culturală :

1. O primă de încurajare. Această primă va fi întreitul salariului lunar pe cari îl primește profesorul sau învățătorul.

2. Un spor de 25% asupra salariului. Acest spor ca și prima de încurajare se va acorda numai în baza unui raport motivat al inspectorului sau revizorului școlar din circumscripția respectivă.

Cheltuelile de deplasare cari se vor fixa în parte pentru fiecare membru al corpului didactic.

III.

Nr. ad. 3051—923.

În baza ordinului ministerului de interne, comunicat de dl. prefect cu Nr. 4742—922 publicăm noule formulare de jurământ oficial și anume *primul* formular pentru funcționarii statului și ai județului, iar *al doilea* pentru funcționarii comunelor.

1. Jurământ.

Jur în numele lui Dumnezeu și declar pe onoare și conștiința mea credință Majestații Sale Regelui, Dinastiei sale și Constituțiunii țării mele.

De a aplica legile și a mă conforma lor.

Așa să-mi ajute Dumnezeu.

2. Jurământ.

Jur în numele lui Dumnezeu și declar pe onoare și conștiința mea credință Majestații Sale Regelui, Dinastiei Sale și Constituțiunii țării mele.

De a aplica legile și a mă conforma lor.

Jur sprijin intereselor comunel.

Așa să mă ajute Dumnezeu!

Pe viitor deci orice jurământ oficial (sau al Eferii or școlare) se va depune pe formula aceasta.

Revizor școlar.

INFORMAȚIUNI.

Carnete sosite la Revizoratul școlar: Kajtor Elena, Csoma Ștefan, Caba Victor, Stârcea Alexandru, dna Tatai Ambrosiu, Ghergar Corlolan, Mureșan Petru, dna Erdel Gavril, Maria Nagy, dna Pop Gheorghe, dna Chirvai Nicolau, dna Szilágyi Ioan, Șendruț Traian, Ioan și Maria, Pop Margareta, Cosma Letiția, Radó Clara și Margareta, Iuhasz Iosif, Arpad și Coloman.

Inspekții. Personalul de control al Revizoratului școlar a început inspekțiile regulate.

Necrolog. În luna trecută a decedat harnica învățătoare Doboși Elisa din Oradea-mare. O deplângem și transmitem condolențele noastre îndureratei familii.

Girant respons: **P. Coroiu.**

CARTI ȘI REVISTE.

Albina Nr. 50—52 din 31 Ianuarie 1923 Revistă edată de Casa culturii poporului. Această revistă este cea mai potrivită pentru bibliotecile populare. Redacția și administrația București. Fundația Principele Carol.

Școala. Nr. 23—24 Decembrie 1922 organul „Asociației corpului didactic primar român din Bucovina.

Învățătorul Nr. 2—3 1 Februarie 1923 Organul Asociației învățătorilor ardeleni. Cluj.

Geografia județului Alba de jos, pentru cl. III. primară de Marian Sasu revizorul școlar al județului.

Monografia școlii primare gr. cath. din Buciumșasa, de Marian Sasu revizorul școlar al județului Alba de jos.

Din frământările învățătorilor ardeleni. Un memoriu asupra înființării „fondului Gheorghe Lazar“, apoi Situația de drept și adversarii „Casei învățătorilor“ și Anuarul I. al Casei învățătorilor din Cluj, redactată de Andrei Pora, director administrator al „Casei învățătorilor“. Prețul Lei 12.

Școala Bănățeană Nr. 1—2, 1—15 Ianuarie 1923. Caransebeș.

A apărut în editura „Cartea Românească“:
Haiducul de Bucura Dumbravă, prețul 30 Lei;
Boerul Dragoșiu (premiată de Cartea Românească) de P. Partenie, prețul Lei 18;
Prieteni (premiată de Cartea Românească) de Petre H. Costescu, prețul Lei 10;
Ruga unei mame de V. Pop, prețul Lei 10.
 Biblioteca Minerva Nr. 38, Al. Dumas-tatăl, *Strigoii Carpați or*, tradus de Anghel și Iosif, prețul Lei 3.
Ți aduci aminte, de M. Sadoveanu prețul Lei 25.
Mășterul (Teatru în versuri) de Adrian Maniu, prețul Lei 10.

În editura: „Casa școalelor“: *Ce știe satul* de V. Al. Jean, prețul Lei 15.

De vânzare la principalele librării din țară.

Cuprinsul.

O carte care ne lipsește . . . Gh. Tulbure.
 Ministrul de instrucție dl dr. C. Angelescu la Oradia-mare . . .
 Școala primară și familia . . . Ioan Abrudan.
 Educația fetelor . . . Marioara Maghiar.
 Ridicarea statului învățătoresc . . . Meletiu Suciu.
 Partea oficială . . .
 Informații . . .
 Cărți și reviste . . .

Tipografia „Biharia“ S. A. Oradea-Mare